

A VEGYIFEGYVER-TILALMI SZERVEZET 17 ÉVE

SEVENTEEN YEARS OF OPCW

A 2013. augusztus 21-i damaszkuszi vegyifegyver támadás ráirányította a figyelmet a Vegyifegyver-tilalmi Szervezetre, és az általa az elmúlt több mint egy évtizedben végzett állhatatos munkára, mely eredményeként a világ vegyifegyver készleteinek nagy részét napjainkig sikerült megsemmisíteni. A 2013-as Nobel-békedíjjal kitüntetett szervezet korábban nem tűnt fel címlapokon, nem állt túlfűtött nemzetközi viták középpontjában és nem volt látványos színhelye a nagyhatalmi politikai játszmáknak, mégis jelentős eredményeket mutatott fel egy tömegpusztító fegyverfajta közel teljes megsemmisítése terén. Ez a tanulmány röviden ismertetni kívánja a vegyifegyverek nemzetközi tiltásának szerződéses alapjait, a Szervezet működését, illetve az eddig elért eredményeit.

The August 21, 2013 chemical attack in Damascus drew attention to the Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW) and the efficient work it had done over the last more than a decade. As a result, the vast majority of chemical weapons stocks of the world were destroyed. The Organisation – awarded with the 2013 Nobel Peace Prize – did not previously hit the front pages, was not in the centre of overheated international debates or the playground of great power games. Nevertheless, the OPCW has achieved remarkable results in the elimination of a type of weapons of mass destruction. This study aims to briefly describe the international regulations laying at the heart of the prohibition of chemical weapons, the structure of the organization and its main achievements.

1. BEVEZETÉS

Az 1997-ben alapított Vegyifegyver-tilalmi Szervezet négy betűs angol nyelvű rövidítése – OPCW (*Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons*) – a világ legtöbb táján nem cseng ismerősen, még a nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó szakemberek számára sem. A Szervezet – egészen a közelmúltig – nem tűnt fel címlapokon, nem állt túlfűtött nemzetközi viták középpontjában és nem volt látványos színhelye a nagyhatalmi politikai játszmáknak. Az OPCW jobbra csendes ismeretlenségben végezte feladatát – a 190 tagállam vegyifegyver készletei megsemmisítésének ellenőrzését –, melyre az 1993-ban Párizsban aláírt a vegyifegyverek kifejlesztésének, gyártásának, felhalmozásának és használatának tilalmáról, valamint megsemmisítéséről szóló egyezmény, röviden Vegyifegyver-tilalmi Egyezmény (*Chemical Weapons Convention, CWC*) adott felhatalmazást.

A 2013. augusztus 21-én Damaszkusz Ghouta kerületében végrehajtott, több mint 1400 halálos áldozattal járó vegyifegyver-támadás, és azt követően kiéleződött politikai helyzet, mely kis híján az Egyesült Államok katonai beavatkozásával járt, reflektorfénybe állította a Szervezetet, mint egy kompromisszumos, az amerikai és orosz diplomácia által kidolgozott megoldás részét. Szíria, hogy elkerülje az Egyesült Államok katonai beavatkozását, 2013. szeptember 14-én aláírta a Vegyifegyver-tilalmi Egyezményt, és ezzel az OPCW 190. tagállamává vált. Ezt követően az ENSZ Biztonsági Tanácsának szeptember 27-i, 2118. számú határozatának [1] felhatalmazása alapján ENSZ és OPCW ellenőrök utaztak Szíriába, hogy megkezdjék a vegyifegyver előállítására alkalmas létesítmények felszámolásának ellenőrzését, és felmérjék azt a közel 1000 tonnára becsült szír mustárgáz, szarin és VX készletet, melyet 2014 közepéig kell megsemmisíteni. Figyelembe véve a Szíriában uralkodó polgárháborús állapotokat, a nemzetközi ellenőröknek egy eddig példátlan felada-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

BENES Károly

Budapest, 2014.
7. évfolyam 2. szám

tot kell megoldaniuk, háborús zónában kell felügyelniük a vegyifegyver készletek megsemmisítését, illetve megsemmisítésre történő elszállításukat.

2013. október 11-én Oslóban a norvég Nobel-bizottság a Vegyifegyver-tilalmi Szervezetnek ítélte a 2013-as Nobel-békedíjat, [2] elismerve ezzel annak a világ vegyifegyver készleteinek felszámolására irányuló több éves állhatatos munkáját. A döntést követően ugyan számos kritikus hang hallatszott, melyek szerint az OPCW díjazása nem sok segítséget jelent a szír helyzet megoldásában, ahol a civil lakosság szenvedéseit elsősorban nem vegyifegyverek okozzák, de a többség véleménye szerint az a közel 17 éves munka, mely, ha nem is látványosan, de hatékonyan megszabadította az emberiséget vegyifegyver készleteinek 80%-tól, megérdemelte az elismerést. [3] A Nobel-békedíj szintén segíthet a nemzetközi nyomás fokozásában azon országokon, akik eddig nem teljesítették a vegyifegyver készleteik megsemmisítésére vonatkozó 2012. áprilisi határidőt – elsősorban az Egyesült Államok és Oroszország –, illetve azon országokon, amelyek ugyan aláírták, de nem ratifikálták a Vegyifegyver-tilalmi Egyezményt, mint Izrael és Mianmar, valamint a Szerződést eddig alá sem író államokon, mint Angola, Egyiptom, Dél-Szudán és Észak-Korea.

Tekintettel arra, hogy az OPCW munkájával eddig kevés írás foglalkozott, és figyelembe véve azokat a rendkívüli eredményeket, melyeket a Szervezet az eltelt több mint egy évtizedes munkája során elért egy tömegpusztító fegyverfajta közel teljes megsemmisítése terén, ez a tanulmány röviden ismertetni kívánja a vegyifegyverek nemzetközi tiltásának szerződéses alapjait, az OPCW szervezetét és működését, illetve az eddig elért eredményeit.

2. A VEGYIFEGYVEREK TILTÁSÁNAK NEMZETKÖZI JOGI ALAPJAI

A vegyifegyverek használatával kapcsolatos első szabályozás már 1675-ben megszületett. A strasbourgi megállapodás megtiltotta a mérgezett lövedékek használatát. Ezt követően, közel kétszáz évvel később, az 1874-ben elfogadott, a hadviselés törvényeiről szóló brüsszeli konvenció foglalkozott a mérgek, a mérgezett fegyverek és a szükségtelen szenvedést okozó eszközök háborús felhasználásával, illetve azok tilalmával.

Az első komolyabb, átfogó tiltás megalkotására az 1899-es és az 1907-es hágai békekonferencián történt kísérlet. A hágai egyezmény tiltotta a 26 aláíró ország számára a mérgező gázok, az azokkal töltött lövedékek, mérgek, és mérgezett fegyverek használatát. [4] A hágai egyezményben foglaltak ellenére az első világháború során először a németek használtak klórgázt francia csapatok ellen 1915-ben az Ypern nevű belga kisvárosnál, majd az antant erők is széleskörűen alkalmazták azt. Kezdetben a hatás elsöprő volt. A katonák képtelenek voltak védekezni a gomolygó klórfelhőkkel szemben, és az első yperni vegyi támadásnál a németek 2 km szélességben sikeresen elfoglalták a francia lövészárkokat. A vegyifegyver használat az első világháború bevett gyakorlatává vált – több mint százezer katona halálát okozva – részeként az ipari méretű tömegmészárlásnak, amit a modern technika tett lehetővé a harctereken. Ugyanakkor a fojtó gázok hatása különösen kegyetlen lelki és fizikai megpróbáltatásoknak tette ki a katonákat, és a gázálc elterjedésével használata nem biztosította a döntő sikert.

A két világháború között a háborúban résztvevő, vegyifegyver támadás áldozatául esett katonák által átélt borzalmak és a nemzetközi közvélemény nyomása nagyban hozzájárult az ezen fegyverek tiltására irányuló nemzetközi jogi normák kidolgozásához. Az első világháborút követően először 1922-ben, a washingtoni konferencia során történt kísérlet egy átfogó tiltás elfogadására, de ez a francia ellenállás miatt elbukott. Az áttörést az 1925-ös fojtó, mérges és egyéb hasonló gázok, valamint bakteriológiai eszközök hadviselési célokra történő használatának tiltásáról szóló genfi jegyzőkönyv elfogadása jelentette, mely 1928-ban lépett életbe. A jegyzőkönyvet 140 ország képviselői írták alá, és az a mai napig hatályos. Megtiltja a fojtó-, mérges vagy más gázok használatát, és a biológiai hadviselést, ugyanakkor nem tiltja ilyen fegyverek fejlesztését, birtoklását, nem háborús helyzetben való használatát. A jegyzőkönyv lehetővé teszi a vegyifegyver használatát azon országok ellen, melyek nem részesek a szerződésnek, valamint szintén lehetővé teszi a vegyifegyverekkel végrehajtott válaszcsoportot abban az esetben, ha a szerződő államot vegyifegyver támadás éri. A

jegyzőkönyv legnagyobb hiányossága, hogy nem rendelkezik nemzetközi ellenőrzési mechanizmussal. Hazánk 1952-ben ratifikálta a genfi jegyzőkönyvet, mely 1955-ben lépett hatályba.

A második világháború során vegyi és biológiai fegyverek tömeges, átfogó alkalmazására Európában nem került sor (az ázsiai hadszíntéren a japánok bevetettek ilyen fegyvereket), bár mind a náci Németország, mind a szövetségesek folyamatosan folytatták ezen fegyverek fejlesztését és felhalmozását. A németek 1938-ban először szintetizáltak tabunt, 1939-ban szarint és a háború utolsó szakaszában, 1944-ben szománt, [5] de bevetésükre nem került sor, amiben feltehetőleg szerepet játszott az is, hogy Adolf Hitler, aki az első világháborúban személyesen tapasztalhatta meg a vegyifegyverek használatával járó borzalmakat, ellenszenvvel viseltetett használatuk iránt (természetesen a válaszcsepástól való félelem – ami a genfi jegyzőkönyv alapján teljesen legális lett volna – is jelentős visszatartó erővel bírt).

A hidegháború során az általános fegyverkezési verseny részeként mind a vegyi, mind a biológiai fegyverek fejlesztése és felhalmozása lendületet kapott, ekkor került sor a rendkívül veszélyes VX ideggáz kifejlesztésére is. Az ENSZ Leszerelési Bizottsága 1954-ben tömegpusztító fegyvernek minősítette a nukleáris, vegyi és biológiai fegyvereket. Az 1960-as évek végén tárgyalások kezdődtek a biológiai fegyverek betiltása érdekében, mely eredményeként 1972-ben megszületett a bakteriológiai és toxinfegyverek kifejlesztésének, előállításának és tárolásának megtiltásáról és e fegyverek megsemmisítéséről szóló egyezmény, röviden Biológiai- és Toxinfegyver-tilalmi Egyezmény (*Biological and Toxin Weapons Convention, BTWC*). Az Egyezmény az első olyan multilaterális leszerelési egyezmény, mely egy teljes fegyverkategória betiltására irányul. A BTWC 1975-ben lépett hatályba – hazánk az 1975. évi 11. törvényerejű rendelettel hirdette ki – és napjainkig 170 ország ratifikálta, és további 10 aláírta, de még nem ratifikálta azt.

A BTWC-vel a fegyverzetkorlátozási, leszerelési tárgyalások új szakaszukba léptek. Az Egyezmény előírásai szerint a részes államok teljes biológiai- és toxinfegyver készletüket kötelesek megsemmisíteni, ilyen fegyverek kutatása, fejlesztése, gyártása, tárolása, kereskedelme, alkalmazása tilos. A már felhalmozott készleteket be kellett jelenteni, és meg kellett semmisíteni. Az Egyezmény végrehajtását, a felmerülő vitás kérdéseket a részes államok az évente megrendezésre kerülő felülvizsgálati konferencián tárgyalják meg. A BTWC egyik legnagyobb hiányossága a verifikációs rendszer hiánya. Az Egyezmény nem rendelkezik ellenőrzési mechanizmus felállításáról, mely többek között helyszíni ellenőrzésekkel képes lenne az Egyezményben foglaltak betartását ellenőrizni.

3. A VEGYIFEGYVER-TILALMI EGYZEMÉNY

A Biológiai- és Toxinfegyver-tilalmi Egyezmény elfogadását követően, mely a kezdeti tervekkel ellentétben nem tartalmazott a vegyifegyverek tiltásával kapcsolatos rendelkezéseket, a hidegháború vége hozott áttörést ezen fegyverek leszerelése terén. 1993. január 13-án Párizsban 39 ország képviselői aláírták a vegyifegyverek kifejlesztésének, gyártásának, felhalmozásának és használatának tilalmáról, valamint megsemmisítéséről szóló egyezményt, röviden a Vegyifegyver-tilalmi Egyezményt (*Chemical Weapons Convention, CWC*). Az 1997-ben hatályba lépett Egyezmény az első olyan átfogó nemzetközi többoldalú szabályozás, mely amellet, hogy egy teljes tömegpusztító fegyverfajta megsemmisítését írja elő, annak ellenőrzési rendszerét is felállítja. Magyarország az 1997. évi CIV. törvénnyel hirdette ki a CWC-t. Az Egyezményt eddig 190 állam ratifikálta, kettő aláírta, de még nem ratifikálta (Izrael, Mianmar), és négy egyáltalán nem csatlakozott hozzá (Angola, Észak-Korea, Egyiptom és Dél-Szudán). [6] A részes államok mintegy 98%-át teszik ki a Föld lakosságának, szárazföldi területének és vegyiparának, mely valóban hitelessé teszi a vegyifegyverek teljes körű, átfogó megsemmisítését.

Az egyezményt ratifikáló részes államok vállalják, hogy nem fejlesztenek ki, gyártanak, szereznek meg bármely más módon, halmoznak fel, illetve tartanak meg vegyifegyvert. Ugyancsak nem adhatnak át közvetve, vagy közvetlenül ilyen fegyvert más államnak, nem használhatnak vegyifegyvert, illetve nem kezdeményezhetnek vegyifegyver alkalmazására irányuló semmilyen katonai előkészületet. Továbbá nem működnek közre, kezdeményeznek, vagy bátorítanak az

Egyezményben meghatározott tiltott tevékenységek folytatására senkit. Egyúttal a részes államok vállalják, hogy megsemmisítik az általuk birtokolt, illetve más részes állam területén hagyott vegyifegyvereket, valamint felszámolják vegyifegyver-gyártó létesítményeiket, és hadviselési módszerként nem alkalmaznak vegyi kényszerítő eszközöket. [7]

Az Egyezmény meghatározza a vegyifegyver fogalmát, mely együttesen, vagy önállóan tartalmazza: a) a mérgező vegyületeket és prekursorait, b) azon lőszerket és eszközöket, melyeket kifejezetten halál vagy más ártalom okozására szánnak a mérgező vegyületeken keresztül, c) bármely olyan szerkezetet, mely ezen lőszeret és eszközök alkalmazásával kapcsolatban áll.

A részes államok az Egyezmény ratifikálását követően 30 napon belül kötelesek nyilatkozni vegyifegyver készleteikről és vegyifegyver-gyártó létesítményeikről, valamint kötelesek a nemzeti végrehajtási intézkedések keretén belül jogrendjük sajátosságainak megfelelően gondoskodni az Egyezményből fakadó kötelezettségek teljesítéséhez szükséges szabályozás megalkotásáról, illetve egy kapcsolattartó nemzeti hatóság kijelöléséről. [8] A CWC melléklete veszélyességi fokuknak megfelelően, három kategóriába sorolva tartalmazza azokat a mérgező vegyületeket, melyek tiltottak, illetve bármely más okból az Egyezmény hatálya alá esnek. Az úgy nevezett I. listás termékeket meg kell semmisíteni, a részes államok csekély, egy tonnát meg nem haladó mennyiségben állíthatnak elő ilyen anyagokat kizárólag kutatási, orvosi vagy gyógyszerészeti célokra. A II. listás termékek előállítására bejelentési kötelezettség alá esik, és előállításuk helyszíni ellenőrzés tárgyát képezi. A III. listás vegyületek évi 30 tonnát meghaladó előállítására bejelentés köteles, és az évi 200 tonnát meghaladó termelés esetén a gyártó létesítményt helyszíni ellenőrzésnek kell alávetni. [9]

Mint azt a fentiekből is láthatjuk, a Vegyifegyver-tilalmi Egyezmény átfogóan és pontosan meghatározza a megsemmisítendő vegyületek és eszközök körét, illetve szigorúan szabályozza azok előállítását, így valóban megteremti egy teljes tömegpusztító fegyverkategória felszámolásának feltételeit. A teljes körű felszámolás második feltétele is teljesül, miszerint az államok túlnyomó többsége – a nagyhatalmakat is beleértve – ratifikálta az Egyezményt, így annak hatálya kiterjed a bolygó szárazföldi területének, illetve – ami talán még fontosabb – a vegyipari létesítmények túlnyomó többségére. Végezetül, a vegyifegyverek hiteles megsemmisítése szempontjából elengedhetetlen, és eddig egyedülálló módon az Egyezmény létrehoz egy verifikációs rendszert, felállítja a Vegyifegyver-tilalmi Szervezetet.

4. A VEGYIFEGYVER-TILALMI SZERVEZET

A hágai székhelyű Vegyifegyver-tilalmi Szervezet kulcsszerepet játszik a CWC betartatásában, három fő szervén, a Részes Államok Értekezletén, a Végrehajtó Tanácson és a Technikai Titkárságon keresztül. Az OPCW legfontosabb döntéshozó testülete a Részes Államok Értekezlete, mely a Vegyifegyver-tilalmi Egyezményt ratifikáló államok képviselőiből áll, és az éves rendes ülésszakok mellett rendkívüli üléseken is megvitathatja a CWC végrehajtásával kapcsolatban felmerült legfontosabb kérdéseket. Az Értekezlet döntéseit konszenzusos úton hozza, vagy ha egy kérdésben konszenzus nem érhető el, a szavazó tagok kétharmados többségével határoz. Eljárási kérdésekben a jelenlévő tagok egyszerű többsége dönt. Legfontosabb feladatai közé tartozik a Végrehajtó Tanács tagjainak megválasztása, a Technikai Titkárság főigazgatójának kinevezése, az OPCW munkaprogramjának és költségvetésének elfogadása.

A 41 fős Végrehajtó Tanács a Szervezet végrehajtó testülete, tagjai rotációs alapon kerülnek két évre megválasztásra a részes államok képviselői közül, élén egy elnök áll. A Tanács együttműködik a részes államok nemzeti hatóságaival, ellenőrzi a Technikai Titkárság működését, döntésre előkészíti az OPCW munkaprogramját és költségvetését, megállapodásokat és egyezségeket köt államokkal és nemzetközi szervezetekkel, valamint a CWC végrehajtásával kapcsolatos legsúlyosabb ügyeket közvetlenül az ENSZ Közgyűlés, és az ENSZ BT figyelmébe ajánlja. A Tanács döntéseit konszenzussal, ha az nem elérhető kétharmados többséggel, illetve eljárási kérdésekben egyszerű többséggel hozza.

A közel 500 főt foglalkoztató Technikai Titkárság – melyből 200 főállású ellenőr – végzi a Szervezet feladatainak végrehajtását, az ellenőrzések lebonyolítását. Élén a főigazgató áll. A Titkárság dolgozza ki a Szervezet munkaprogramját,

költségvetés tervezetét, és a végrehajtási jelentés tervezetét. [10] A fentiekén túl, további három tanácsadó testület segíti az OPCW működését. A Tudományos Tanácsadó Testület végzi a technológiai fejlődés következtében beállt változások nyomon követését, értékelését, továbbá javaslatot tesz a kémiai anyagok listájának módosítására, az ellenőrzési rendszer korszerűsítésére. A Bizalmi Tanács kezeli a részes államok közötti bizalmi jellegű vitás kérdéseket, míg az Adminisztrációs és Pénzügyi Tanácsadó Testület segíti a Szervezetet költségvetési kérdésekben. [11]

Az OPCW legfontosabb feladatát, a vegyifegyver készletek, illetve az előállításukra alkalmas üzemek megsemmisítésének verifikációját egy előzetesen elfogadott ellenőrzési terv alapján végzi. A CWC három ellenőrzési formát hozott létre. A rutin ellenőrzések során előre bejelentett módon, tervszerűen ellenőrzik a részes állam vegyifegyvereinek megsemmisítését, a vegyifegyver előállítására alkalmas üzemek tevékenységét. Rendkívüli ellenőrzést bármely részes állam kérhet, ha felmerül annak gyanúja, hogy valamely tagállamban megsértik a CWC rendelkezéseit. Az ellenőrzések harmadik típusára, a feltételezett használat ellenőrzésére egy részes állam kérése alapján kerülhet sor. Ebben az esetben a bejelentő országnak pontos információkkal kell szolgálnia a feltételezett használat helyszínével, időpontjával, illetve az alkalmazott vegyi anyaggal kapcsolatban. [12]

Az OPCW tevékenységét éves jelentések formájában foglalja össze. A tanulmány írásának időpontjában elérhető legutolsó jelentés a 2011-es, mely 51.505 tonnára teszi a Szervezet működése során 2011. december 31-ig megsemmisített vegyifegyver készleteket, mely a CWC hét vegyifegyverrel rendelkező tagállama készleteinek 72%-át teszi ki. A két legnagyobb vegyifegyver készlettel rendelkező ország, az Egyesült Államok és Oroszország a jelentés időpontjában készleteinek 90%-át, illetve 60%-át semmisítette meg (ez a szám azóta 80-90%-ra nőtt Oroszország esetében is). [13] Líbiában és Irakban is folyamatosan zajlik a vegyifegyverek megsemmisítése, míg Indiában és Albániában már lezárult ez a folyamat. Külön feladatot jelent a Japán által a második világháború során Kínában hagyott vegyifegyver készletek felszámolása. Az albán példa rendkívülinek mondható abból a szempontból, hogy a még Enver Hodzsa idején felhalmozott, mintegy 16 tonnára tehető vegyifegyver hatóanyag évtizedekig porosodott a raktárakban anélkül, hogy az albán állami vezetésnek tudomása lett volna róla. Felfedezésüket követően a készleteket az Egyesült Államok anyagi támogatásával megsemmisítették. [14]

Annak ellenére, hogy az OPCW az elmúlt több mint egy évtizedben kiemelkedő munkát végzett a vegyifegyverek leszerelése terén, ez nem járt különösebb sajtóvisszhanggal. A változás 2013 augusztusában, a szíriai vegyifegyvertámadást követően következett be, amikor az Egyesült Államok háborús előkészületeit felváltotta az ENSZ és az OPCW közös missziója, és a háborús megoldás helyett a CWC-hez frissen csatlakozott Szíria vegyifegyver készleteinek felszámolása került a nemzetközi érdeklődés homlokterébe.

5. ÖSSZEGZÉS

A Vegyifegyver-tilalmi Egyezmény, és az Egyezményben foglaltak végrehajtásának ellenőrzésére életre hívott Vegyifegyver-tilalmi Szervezet az elmúlt 17 évben kiemelkedő teljesítményt nyújtott egy teljes tömegpusztító fegyverfajta leszerelése terén. Az Egyezmény 190 részes, és két aláíró állama 98%-át teszi ki a Föld lakosságának, szárazföldi területének és vegyiparának. Az Egyezmény átfogó jellegének köszönhetően belátható időn belül – feltételezve azt, hogy Szíria vegyifegyver készletei is megsemmisítésre kerülnek 2014-ben – nagyrészt vegyifegyver mentessé tehető a világ. Az Egyezmény univerzalitása fokozott politikai nyomás alá helyezi azt a néhány országot, mely nem írta még alá azt. A fentieknek megfelelően, Zimonyi Attila, a Szervezet technikai titkárságának stratégiai és politikai igazgatója szavaival élve megállapíthatjuk, hogy a 2013-as „Nobel-békedíjat az elmúlt 16 év eredményes tevékenységével sikerült kiérdemelni.” [15]

A Szervezet előtt álló feladatok – a valóban rendkívüli kihívást jelentő szíriai küldetés mellett – a részes államok vegyifegyver készletei megsemmisítésének tervszerű ellenőrzése, a Vegyifegyver-tilalmi Egyezményben foglaltak betar-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

BENES Károly

Budapest, 2014.
7. évfolyam 2. szám

tatása, a részes államok közötti együttműködés biztosítása, a kettős – polgári és katonai – rendeltetésű üzemek ellenőrzése feltehetően még az elkövetkezendő évtizedekben is munkát fog biztosítani az OPCW nemzetközi stábjának.

Kulcsszavak: vegyifegyver, Vegyifegyver-tilalmi Egyezmény, OPCW, nemzetközi jog, biztonságpolitika

Keywords: chemical weapons, Chemical Weapons Convention, OPCW, international law, security policy

IRODALOMJEGYZÉK

- [1] UN Security Council Resolution 2118 (2013). [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2118\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2118(2013)) (2013.11.03.)
- [2] The Nobel Peace Prize 2013. Nobelprize.org (a Nobel-bizottság honlapja). http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2013/press.html (2013.11.24.)
- [3] Julian Borger: *Nobel peace prize honours OPCW's dangerous, dirty and unsung work*. The Guardian. 11 October 2013. <http://www.theguardian.com/world/2013/oct/11/nobel-peace-prize-opcw-dangerous-chemical-weapons> (2013.11.24.)
- [4] Szatmári László: *A „néma halál” elleni egyezmény tíz éve*. Nemzet és Biztonság. 2008. március. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/szatmari_laszlo_a_nema_halal_elleni_intezmeny_tiz_eve.pdf (2013.12.29.)
- [5] Vásárhelyi György-Halász László: *A Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény szerepe a vegyifegyver elterjedésének megakadályozásában*. Hadmérnök. II. évf. 1. szám. 2007. március. http://hadmernok.hu/archivum/2007/1/2007_1_halasz.html (2013.12.29.)
- [6] Status of Participation in the Chemical Weapons Convention as at 14 October 2013. Note by the Technical Secretariat. OPCW, Technical Secretariat. Office of the Legal Adviser. S/1131/2013. 14 October 2013. http://www.opcw.org/index.php?eID=dam_frontend_push&docID=16815 (2013.12.29.)
- [7] 1997. évi CIV. törvény a vegyifegyverek kifejlesztésének, gyártásának, felhalmozásának és használatának tilalmáról, valamint megsemmisítéséről szóló, Párizsban, 1993. január 13-án aláírt egyezmény kihirdetéséről.
- [8] *ibid.*
- [9] Szatmári László: *A „néma halál” elleni egyezmény tíz éve*. Nemzet és Biztonság. 2008. március. http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/szatmari_laszlo_a_nema_halal_elleni_intezmeny_tiz_eve.pdf (2013.12.29.)
- [10] 1997. évi CIV. törvény a vegyifegyverek kifejlesztésének, gyártásának, felhalmozásának és használatának tilalmáról, valamint megsemmisítéséről szóló, Párizsban, 1993. január 13-án aláírt egyezmény kihirdetéséről.
- [11] Vásárhelyi György-Halász László: *A Vegyifegyver Tilalmi Egyezmény szerepe a vegyifegyver elterjedésének megakadályozásában*. Hadmérnök. II. évf. 1. szám. 2007. március. http://hadmernok.hu/archivum/2007/1/2007_1_halasz.html (2013.12.29.)
- [12] *ibid.*
- [13] Report of the OPCW on the Implementation of the Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their Destruction in 2011. 27 November 2012. https://www.opcw.org/index.php?eID=dam_frontend_push&docID=16013 (2014.01.05.)
- [14] Joby Warrick: *Albania's Chemical Cache Raises Fears About Others*. Washington Post. January 10, 2005. <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A61698-2005Jan9.html> (2014.01.05.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

BENES Károly

**Budapest, 2014.
7. évfolyam 2. szám**

[15] Nobel-békedíj – A Vegyifegyver-tilalmi Szervezet a kitüntetett – magyar stratégiai igazgató. Informed. 2013.10.12.

http://www.informed.hu/?tPath=/print/history&article_print=yes&article_id=275713 (2014.01.05.)